

CIOOS

Specialisatie Opleiding
Stottertherapie

Stottertherapie voor volwassenen

dr. Ronny Boey

Inhoud

- Verschijnselen van stotteren en problematiek
- Kenmerken van de behandeling bij volwassenen
- Modules en fases
 - Cognitieve herstructurering
 - Emotionele training
 - **Vaardigheidstraining**

Deel 4: Vaardigheidstraining

p. 202-241

- 4.1. Modificatie van stottermomenten
- 4.2. Modificatie van persisterend stottergedrag
- 4.3. Variaties van spreekvaardigheden
- 4.4. Omgaan met stotteruitlokkende factoren en stress voor spreken
- 4.5. Omgaan met luisteraars en reacties op stotteren
- 4.6. Gespreks- en communicatievaardigheden
- 4.7. Sociale vaardigheden

Inleiding

- Bij vaardigheidstraining: direct op de respons R (motorische gedragscomponent, spreekmotoriek) d.m.v. operante leerprocessen en modeling
- De inhoud van de vaardigheidstraining is individueel afgestemd ('custom made')
- Opmerkingen:
 - operant belonen van vlot spreken en bestraffen van stotteren
 - zogenaamde vloeiendheidstechnieken en programma's (bv. Webster, 1980 met Fluency Shaping Program; Camperdownprogramma; Hausdörfermethode...)
 - gedragstherapeutische modificatie van stottermomenten en stottergedragingen heeft minder impact bij heel ernstig stotterende volwassenen
 - patiëntveiligheid (grenzen respecteren, overmatige frustratie ontlopen)

4.1. Modificatie van stottermomenten

- **Doel:** minder gespannen, minder langdurend maken van stottermomenten met minder bijbewegingen = ‘eenvoudiger stotteren’ (Van Riper)
- **Conditie:**
 - inzicht in de aard en het verloop van een stottermoment
 - voldoende desensitisatie
- **Methodiek:**
 - baseline en evaluatie van het verloop van de modificatie als motivatie
 - operante gedragstherapie en modeling
 - aanvaarding dat modificatie niet steeds perfect lukt (bv. te kort van duur, niets steeds onder wilscontrole, vereenvoudigd stotteren is nog stotterend spreken (d.i. deel van de patiëntveiligheid))

4.1.1. Deblokkeren

- D.i. een manoeuvre om met minder spanning uit een blokkeren te geraken en verder te kunnen spreken (Van Riper, 1973)
- Drie acties:
 - fixeren van de positie bij een klank waarop men blokkeert
 - spanning verminderen van spreekspieren die betrokken zijn bij de blokkering
 - de rest van het woord eraan koppelen om verder te praten

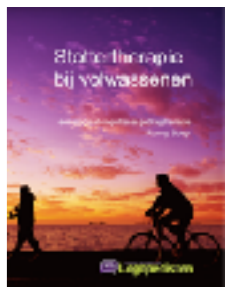
- **1° Fixeren**

- is het vastzitten bij een blokkering meer onder eigen controle krijgen bv. door een duwtje te geven bij een blokkering om wilscontrole op te voeren
- oefenen met pseudoblokkeren en echte blokkeringen
- opmerking over hoeveel van fixeren en over korte blokkeringen

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ ontwerp een oefening voor een volwassene die stottert waarbij fixeren wordt aangeleerd en getraind (let op motivatie, inzichten, verantwoording, operante gedragstechnieken, modeling)

- **2° Spanning verminderen**

- loci van spanning aanvoelen (buik, lippen, tong, stemplooien...) of zien
- spierspanning lossen met tactiele of visuele feedback

- Oefeningen:

- ▶ ontwerp een oefening voor een volwassene die stottert en blokkeert waarbij het verminderen van de spierspanning wordt aangeleerd en getraind.

Oefeningen

- **3° Het verder uitspreken van het woord**

- leemte tussen lossen van de spierspanning en het verder spreken bv. 'TTT(zacht) ennis'.
- overtollige kracht of druk die is ontstaan in de volgende klank spreiden
- enige vertraging is faciliterend

- Oefeningen:

- ▶ ontwerp een oefening voor een volwassene die stottert en blokkeert waarbij het accent ligt op het verder uitspreken van het woord bij deblokken

- **4° Andere kenmerken van het aanleren van deblokkeren**

- chaining
- ‘overcorrectie’ (Hermans, Helen & Orlemans, 2007) of ‘cancellation’ (Van Riper, 18973)
- pseudostotteren om te deblokkeren
- ‘overlearning’ of ‘drill’
- hiërarchie
 - soorten van klanken om te deblokkeren
 - oefenen op woord- en zinsniveau
 - imiteren of zelf produceren

- Gewenning en generalisatie
 - gewenning aan de nieuwe spreekwijze
 - onwennigheid en vrees voor opmerkingen als drempel voor generalisatie
 - hulp om de drempel voor generalisatie te verlagen (informereren, assertief gedrag)

- Oefeningen:
 - ▶ ontwerp een oefening voor een volwassene die stottert en deblokkeert in functie van de generalisatie van de techniek

- Risicomaneuvres

- geaspireerd geluid ('h'-geluid) bv. kkk(hhh)ast, bbb(hhh)ouwen
- opmerking: deblokkeren in het Engels
- woorden die met [h] of [r] [R] beginnen

4.1.2. Verlengingen

- Verlengingen van stemhebbende continuanten met stemplooi blokkering: deblokkeren van stemplooiën.
- Verlengingen van stemhebbende continuanten met blokkering van de articulatiepositie (bv. bovenste tanden drukken hard in onderlip bij de articulatie van V).
- Een combinatie van stemplooi blokkering en blokkering van articulatiepositie bij verlenging van stemhebbende continuanten.
- Verlengingen van stemloze continuanten met blokkering van de articulatiepositie bv. bovenste tanden drukken hard in onderlip bij de articulatie van [f]; bv. tong drukt hard in verhemelte bij de articulatie van [X].

- Het lossen van verlengingen van stemloze continuanten
 - laten ervaren van het harde articulatiecontact bij de verlenging (visueel, tactiel, auditief)
 - articulatiecontact lossen maken gesteund door feedback (auditief: minder luid; tactiel; minder hard; visueel: beweging van de articulatoren)
 - het vervolg van het woord koppelen (enige vertraging kan faciliteren)

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ ervaar zelf d.m.v. het imiteren van een verlenging als stottermoment de harde contacten bij de articulatie en de verandering bij het lossen

- Verlengen van klinkers
 - signaleren om te continueren (verbaal, lichtflits, tik...)
 - signaleren om de klinker te stoppen en verder te spreken (opgelet voor terugloopgedrag)

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ bedenk een hiërarchie van 3 oefeningen om verlengingen van continuanten of klinkers te doen oefenen

4.1.3. Herhalingen

- Het gaat om herhalingen van een klank, lettergreep of monosyllabisch woord als stottermomenten en niet als uitstelgedrag.
- Aanleren van het stoppen van (lange) herhalingen bij een stottermoment door operante bestraffing (lichtflits, ruisimpuls, prikje met papierklem, therapeut stopt oren toe, niet verder praten na de lange herhaling...) *na overleg met de patiënt*
- Het gebruik van een baseline en grafiek met modificatie van de duur van de herhalingen (in diverse situaties)

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ teken een baseline op, voer een operante gedragstechniek uit om het aantal herhalingen te verminderen bij een stottermoment, teken een grafiek voor wijziging op. Werk per twee. Verdeel de rol (therapeut, patiënt)

4.2. Modificatie van persisterend stottergedrag

- **Indicatie:** na de cognitieve therapie en emotietraining (o.a. desensitisatie) blijft stottergedrag voortbestaan. Het kan gaan om vermijden en uitstellen of om start- en duwgedrag.
- **Doel:** het verminderen/doen verdwijnen van het persisterend stottergedrag
 - in overleg met de patiënt
 - na kosten-batenanalyse
 - op basis van gedragsanalyse

4.2.1. Wijzigen van persisterend vermijdings- en uitstelgedrag.

- **Methoden:**
 - cognitief (inzichten leren over persisterend gedrag ook als motivatie)
 - emotioneel (desensitisatie, weerbaarheid, assertiviteit)
 - motorisch (technieken voor deblokken, oplossen van verlengen of herhalen)
 - leerprocessen: shaping, operante technieken, modeling

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ lees p. 213-216 over het wijzigen van persisterend vermijdings- en uitstelgedrag
 - ▶ bedenk zelf een andere oefening voor persisterend vermijden en een voor persisterend uitstellen

- **Opmerkingen:**

- vermijden en uitstellen persisteren omwille van de automatisatie gedurende decennia en het mogelijke functieverlies
- niet bij elke volwassene die stottert (sommige praten te veel en zijn weinig luistervaardig)
- het hernemen van desensitisatie-oefeningen is soms aangewezen bij persistent vermijden of uitstellen op basis van een gedragsanalyse
- oefeningen om de taalproductie op te drijven, om meer openlijk te spreken, doorpraten, 'negative practice'
- later mogelijk in combinatie met gespreksvaardigheden en sociale gespreksvaardigheden

4.2.2. Wijzigen van persisterend start- en duwgedrag.

- Specifieke woorden of klanken brengen het start- of duwgedrag op gang terwijl er nog weinig sensitiviteit mee gepaard gaat
- Gedragstherapeutische methodiek
 - het doorbreken van de sequentiële relatie tussen stimulus en respons (time-out)
 - het operant bestraffen van start- of duwgedrag door een aversie stimulus (lichtflits, ruispuls, prikje...)
 - negative practice

Oefeningen

- Oefeningen:
 - ▶ bedenk telkens een oefening voor het wijzigen van persisterend *startgedrag* met behulp van time-out, operante bestraffing met een aversieve stimulus en met 'negative practice'
 - ▶ bedenk telkens een oefening voor het wijzigen van persisterend *duwgedrag* met behulp van time-out, operante bestraffing met een aversieve stimulus en met 'negative practice'

4.3 Variaties van spreekvaardigheden

- **Omschrijving**

- verschillende functionele vaardigheden van spreken kunnen uitvoeren ('instrumentele waarde van spraak')
- verstaanbaar spreken, duidelijke articulatie, voldoende luidheid, prosodisch spreken, niet dysritmisch of met overdreven snelheid
- andere talen spreken (articulatie, intonatie, accent, expressie) i.f.v. opleiding of beroep (presenteren)

- **Indicatie**

- *sommige* volwassenen onderpresteren op gebied van spreekvaardigheid ten gevolge van jarenlang stotteren
- behoefte of vereiste voor de opleiding die men volgt of het beroep dat men uitvoert

- **Methodiek**

- klassiek en operant conditioneren, modeling
- ethiek en patiëntveiligheid: grenzen aan het vermogen respecteren, doen aanvaarden als bepaalde vaardigheden ondanks inspanningen niet kunnen

Oefeningen

- Oefeningen: lees voorbeelden van oefeningen voor:
 - ▶ verbeterde uitspraak en verstaanbaarheid
 - ▶ talen spreken en uitspraak verzorgen
 - ▶ verbeteren van presentaties

- Bedenk telkens een andere oefening voor elk van de aspecten van spraakvaardigheid

4.4. Omgaan met stotteruitlokkende factoren en stress voor spreken

- Gerapporteerde stotteruitlokkende factoren bij volwassenen zijn:
 - emotie (voornamelijk spanning, zenuwachtigheid, angst)
 - vermoeidheid
 - luisteraardruk
 - tijdsdruk
- Soms is er al eerder in de behandeling geoefend met de omgang met stotteruitlokkende factoren of het wordt hier getraind of hernomen

- **Methodiek**

- **Ontlopen** en voorbeelden:

- Jimmy 18j en uitgaan
- Jurgen 31j en nachtwerk
- Sophie 20j en nacht doorstuderen
- Wim 18j verwoed computerspelletjes spelen
- ...

- **Doseren** en voorbeelden:

- Yana (16j) en actief zijn op 'sociale' media
- Ann (20j) en contact met gescheiden vader
- Hugo (40j) en nerveuze reactie op broer
- ...

- **Compenseren** en voorbeelden:

- Ludo (36j) nervositeit omwille van werk en slaapproblemen: cognitieve training hernemen en relaxatie toevoegen
- Danny (33j) drukte en spanning op het werk compenseren door intense fietstochten
- Yannick (36j) en stress in familiezaak compenseren door cognitieve training en sport (tennis)
- Wesly (32j) compenseert herval door deblokken te hernemen
- Glenn (36j) compenseert herval en drukte in het spreken door oefeningen te hernemen om het spreektempo te verminderen
- Benn (35j) compenseert drukte in het spreken door opnieuw te oefenen met het invoegen van pauzes

- **Weerbaarheid** trainen tegenover potentiële stotteruitlokkende factoren.
 - Het gaat om het verminderen van gevoeligheid en van de mate waarmee men reageert.
 - Dit is een resultante van cognitieve en emotionele training in therapie en van vaardigheidstraining.
 - Voorbeelden:
 - weerbaarheid trainen tegenover tijdsdruk door aanvullende luisteraars
 - weerbaarheid trainen tegenover tijdsdruk bij het aannemen van een telefoongesprek
 - weerbaarheid trainen tegenover irritatie bij wat fout loopt (Pieter 23j)
 - Dit wordt later bij stabilisatie-oefeningen ook geoefend.

Oefeningen

- Bedenk voorbeelden van het oefenen van de weerbaarheid tegenover stotteruitlokkende factoren d.m.v.:
 - ▶ ontlopen
 - ▶ doseren
 - ▶ compenseren
 - ▶ weerbaarheid
- Het mogen ook voorbeelden van therapeuten zijn in omgang met stotteren en patiënten!

4.5. Omgaan met luisteraars en reacties op het stotteren

- Herneem de meest voorkomende luisteraarreacties op stotteren die volwassenen rapporteren (p. 70-71 inz. tabel 16 p. 71)
- Cognitieve training: kennis en inzicht in het gedrag van luisteraars tegenover stotteren. Dit kan begrip doen ontstaan en een mildere reactie van de volwassene die stottert.
- Vaardigheid om om te gaan met luisteraarreacties kan worden geoefend.
- Het gaat om: leren informeren, signaleren, verweer tegen pesten en plagen.

4.5.1. Informeren

- Als antwoord op directe of indirecte vragen of opmerkingen van een luisteraar over het spreken of stotteren. Voorbeelden: 'ben je zenuwachtig?' 'Stotter je?'
- Dikwijls worden ook aan de partner vragen gesteld of opmerkingen gemaakt over het stotteren van de volwassene in kwestie. Voorbeelden:
 - Je kan toch wat beter krijgen dan iemand met een spraakgebrek
 - Is dat erfelijk?
 - Rudy zou best naar een logopedist gaan.
 - Hoe komt het dat Dirk stottert? Gaat dat weg?

- Voor volwassenen die stotteren en hoger onderwijs volgen kunnen er vragen worden gesteld of bedenkingen worden geopperd over het stotteren.
Voorbeelden:
 - Philippe (21j) en taallabo
 - Edith (20j) en mondeling examen
- In de context van werk kan een volwassene die stottert vragen krijgen over het spreken bv. bij een sollicitatiegesprek, een gesprek over het functioneren, over promotie.

Oefeningen

- Bedenk een voorbeeld van een oefening voor een volwassene die stottert en het informeren over het stotteren doet trainen.
- Voer uit in rollenspel.

4.5.2. Signaleren

- Met signaleren wordt bedoeld dat de volwassene die stottert duidelijk maakt dat een bepaalde reactie van een luisteraar op het spreken ongewenst is.
- De methodiek van het aanleren van deze vaardigheid is het operant conditioneren ('shaping', 'chaining') en modeling.
- Technieken kunnen bv. zijn:
 - negeren
 - directe commentaar of een instructie geven (assertief gedrag stellen)
 - non-verbaal signaleren
 - humor en kwinkslag gebruiken.

- Voorbeelden:
 - Toon (23j) en het verkeerd aanvullen op een stottermoment door collega's op het werk
 - Johan (28j) en het eerste contact met een collega op het werk (AWW)

Oefeningen

- Bedenk nog voorbeelden van hoe een volwassene die stottert aan de luisteraar kan signaleren dat een bepaalde reactie ongewenst is.
- Zoek voorbeelden voor directe commentaar of een instructie geven (assertief gedrag stellen), non-verbaal signaleren, humor en kwinkslag gebruiken.

4.5.3. Verweer tegen pesten en plagen

- Pesten en plagen omwille van stotteren wordt ook door een deel van de volwassenen die stotteren ervaren en gerapporteerd.
- Voorbeelden:
 - het nadoen van het stotteren en het ridiculiseren (in vergadering)
 - spotten (Johan 28j en collega)
 - honende en beledigende opmerkingen krijgen (Jef 44j en promotie)
 - pesten door te laten hernemen van wat er werd gezegd (magazijnier)
 - fysiek pesten

- De methodiek van het aanleren van deze vaardigheid is ook hier het operant conditioneren (shaping, chaining) en modeling.
- Technieken kunnen bv. zijn:
 - negeren
 - ‘misten’ (cfr. behandeling van kinderen en tieners)
 - directe commentaar of een instructie geven (assertief gedrag stellen)
 - non-verbaal signaleren
 - humor en kwinkslag gebruiken.

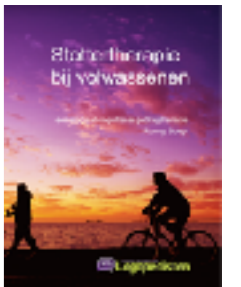

Oefeningen

- Oefen in een rollenspel de volgende reacties op pesten en plagen omwille van stotteren bij een volwassene:
 - ▶ negeren
 - ▶ misten
 - ▶ directe commentaar geven
 - ▶ non-verbaal reageren
 - ▶ humor of kwinkslag gebruiken

4.7 Sociale vaardigheden

- **Indicatie**
 - bij *sommige* volwassenen die stotteren is het nodig en nuttig deze vaardigheden te oefenen
 - in geval er een onderprestatie is op gebied van gesprekken voeren en communiceren t.g.v. jarenlang vermijden omwille van het stotteren
- **Doel**
 - aanleren van gespreksvaardigheden zoals: het opnemen en afstaan van een gespreksbeurt ('turn taking'), het leren onderbreken, af en toe oogcontact nemen, bijvragen stellen, luisteraarfeedback geven en luistervaardigheid tonen, een gesprek leren beëindigen, afscheid nemen, communicatieherstel vertonen...

- **Voorbeelden** van gesprekssituaties waarin de vaardigheden worden aangeleerd:
 - gesprekken voeren over interesses, over koetjes en kalfjes ('social talk')
 - een gesprek leiden
 - telefoongesprekken voeren
 - sollicitatiegesprekken voeren
 - over jezelf informatie geven; zelfonthulling ('self disclosure')
 - communicatieverlies herstellen

Oefeningen

- Leesopdracht: neem de voorbeelden door van het oefenen van bepaalde gespreksvaardigheden p. 230-232
- Stel de oefening voor en bespreek.

4.7. Sociale vaardigheden

- **Omschrijving:**
 - vaardigheden die te maken hebben met de omgang met anderen (hier in gesprekssituaties)
 - het vertonen van non-verbaal gedrag: houding, gebaren, oogcontact, gelaatsuitdrukking, gerichtheid, nabijheid
 - in combinatie met verbaal gedrag: taalgebruik, gespreksvaardigheden

- Sociale vaardigheden kunnen gericht zijn op:
 - contactname of weigering
 - leiding geven en nemen
 - het over zichzelf hebben (zelfonthulling, autocomplimenten meedelen)
 - interesse in anderen vertonen (empathie, sympathie)
 - assertief gedrag vertonen (eigen mening uiten, invloed laten gelden, ongelijk toegeven)
 - met conflicten om kunnen (leren toegeven, op kritiek reageren, onderhandelen, probleem oplossend gedrag vertonen, voorstellen kunnen doen)
 - op complimenten of kritiek kunnen reageren

- **Indicatie**

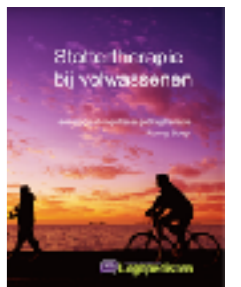
- niet elke volwassene die stottert heeft nood aan het inoefenen van sociale vaardigheden!
- op basis van gedragsanalyses en gerapporteerde nood door de patiënt
- beperkingen van de mogelijkheden respecteren
- in geval van sociale fobie of een vermijdende persoonlijkheidsstoornis: verwijzen!

- Geef een voorbeeld voor elk van de opgesomde aspecten waarop sociale vaardigheden kunnen gericht zijn.

5. Stabilisatie

- Van Riper (1973):
 - het nieuwere, gewijzigd spreekgedrag is minder gehabitueerd en geroutineerd dan het oudere, oorspronkelijke stottergedrag
 - het nieuwere, gewijzigd spreekgedrag kan gemakkelijk verstoord worden door stressoren
 - er dient dus weerbaarheid te worden getraind om het nieuwere, gewijzigd spreekgedrag te stabiliseren

- **Methodiek**

- het aanwenden van vroegere stressoren en het herhalen van eerder getraind weerbaarheidsgedrag (cognitief, emotioneel, motorisch)
- het aanwenden van stimuli die stresserend werken op het spreken en daartegenover weerbaarheidsgedrag stellen:
 - ▶ spraakdruk (articulatorisch complex, motorisch snel)
 - ▶ taaldruk (vreemde talen, taalcomplexiteit)
 - ▶ stimuli die tijds- of prestatiedruk opwekken bij spreken (bepaalde luisteraarreacties, spreken voor groepen)
- klassiek en operant conditioneren, modeling

5.1. Articulatiestress

- **Doel:**
 - mogelijk destabiliserende emotionele reacties verminderen (vrees, spanning, onzekerheid, incompetentiegevoel)
 - spreekmotorische prestaties opdrijven
- **Voorbeelden:**
 - mondmotorische oefeningen
 - spiertraining van articulatoren
 - beweeglijkheidsoefeningen van articulatoren (diadochokinese)
 - meer precies of verfijnd articuleren
 - krachtiger stemgebruik aanleren
- Opmerking: inspiratie uit behandeling voor dyspraxie, dysarthrie, broddelen

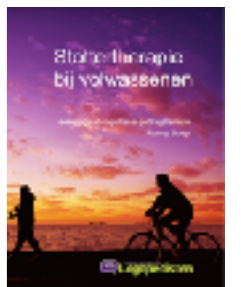

Oefeningen

- Participeer zelf aan voorbeelden van oefeningen bedoeld als stabilisatie-oefeningen voor articulatiestress:
 - ▶ het moeilijke woordenspel
 - ▶ moeilijke zinnen, tongbrekers
 - ▶ andere talen verfijnder articuleren
 - ▶ gebruik van competitieve signalen DAF, ruis

5.2. Taalstress

- **Doel:**
 - meer standvastig spreken als de taalstress verhoogt
 - de capaciteit van de taalproductie vergroten
 - weerbaarheid bij taaldruk verhogen
- **Indicatie:**
 - bij onderpresteren in situaties waar taalprestaties en taaldruk aan de orde zijn t.g.v. van jarenlang vermijden door stotteren
 - nadat hinderpalen zoals sensitisatie of niet-helpende gedachten zijn verminderd

- Voorbeelden:
 - ▶ druk om te antwoorden
 - ▶ mate van taalproductie (hoeveelheid)
 - ▶ vaardigheid van taalproductie (schakelen tussen onderwerpen)
 - ▶ talen door elkaar praten
 - ▶ semantische reeksen
 - ▶ fonologische vaardigheid of druk
 - ▶ ...

Oefeningen

- Participeer zelf aan voorbeelden van oefeningen bedoeld als stabilisatie-oefeningen voor articulatiestress:
 - ▶ druk om te antwoorden
 - ▶ mate van taalproductie
 - ▶ vaardigheid van taalproductie (schakelen)
 - ▶ talen door elkaar spreken
 - ▶ semantische reeksen
 - ▶ fonologische vaardigheid

5.4. Vaardig luisteraargedrag

- **Omschrijving**

- het vertonen van non-verbale en verbale kenmerken van luisteren en mee volgen met wie praat (oogcontact, instemmend knikken, mee verwondering tonen, weerspiegelen van wat er wordt gezegd, ingaan op het onderwerp, bijvragen stellen...)

- **Indicatie**

- bij *sommige* volwassenen die stotteren op basis van gedragsanalyse en een nadelig tekort voor de volwassene die stottert
 - dikwijls door jarenlang gefocust te zijn op zichzelf omwille van stotteren,
 - soms door aandachtstekorten
 - minder vermogen om interesse te tonen in wat iemand anders vertelt
 - omwille van karaktertrekken: dominant of gepreoccupeerd, hoog extravert...

5.5. Luisteraardruk

- **Omschrijving**
 - kenmerken van de luisteraar wekken stress op die het nieuwere, gewijzigd spreekgedrag kunnen verstoren
- **Voorbeelden:**
 - gelaatsuitdrukking, een scherpe uitspraak, een norse stem, onappetijtelijke tussenkomsten (neerhalende scherts, kort van stof...)
- **Methodiek:**
 - afhankelijk van de relatie met de luisteraar (formeel, informeel, autoriteit...)
 - negeren
 - standvastig de eigen gesprekstijl blijven hanteren
 - humor gebruiken
 - assertief gedrag vertonen

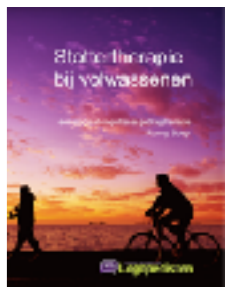

Oefeningen

- Lees een voorbeeld van een oefening voor stabilisatie bij luisteraardruk (p. 240-241)
- Bedenk zelf een oefening voor een volwassene die stottert

6. Zelfregulatie

- **Omschrijving:**
 - de patiënt lukt het om zelfstandig en onafhankelijk van de therapeut constructief in te grijpen op het spreken om het -wanneer nodig- te verbeteren
 - ▶ bij hervat
 - ▶ bij het verminderen van de kwaliteit van gewijzigd spreekgedrag
 - ▶ bij stotteruitlokkende factoren

- **Methodiek**

- *oude problemen* opnieuw voorleggen en de volwassene maakt de analyses en stelt interventies (oefening) op
- opvangen van hoogtes en laagtes van stotteren
- het ontdekken van stotteren door *nieuwe anderen*
- voorbereiden op *nieuwe situaties*

- **Technieken:**

- uit de cognitieve therapie (bv. gedachteomkering, probleem oplossingen)
- uit de emotietraining (bv. desensitisatie, frustratietolerantie en weerbaarheid)
- uit de motorische training (bv. deblokkeren, temporiseren, omgang met luisteraarreacties)

7. Einde van de therapie

- **Inleiding**

- het verlaten van het intensieve gedeelte van de behandeling
- daling van de frequentie van de sessies (bv. 1x per 14 dagen, 1x per 3 à 4 weken)
- de spreiding van de sessies neemt toe en gaat over naar opvolging
- daarna enkel op verzoek van de patiënt

- *Een regulier einde* om dwingende redenen:
 - verhuis en een onhaalbare verplaatsing naar de praktijk van de therapeut (bv. naar het buitenland gaan werken)
 - ziekte, operatie, bevalling (van patiënt of therapeut)
 - noodsituaties in het gezin
- *Een niet-regulier einde:*
 - de patiënt kondigt plots aan om te stoppen
 - er is al voldoende vooruitgang geboekt en behandeling is niet verder nodig
 - t.g.v. van cognitieve wijziging, desensitisatie en openlijker spreken of een attitude: 'men moet me nemen zoals ik ben'
 - verhuizen na echtscheiding

- **7.2. Criteria en procedure**

- balans opmaken tezamen met de volwassene die stottert: kosten-batenanalyse
- beschouwing van de deelaspecten en processen van het actuele spreekgedrag (cognitief, emotioneel, motorisch, sociaal) in vergelijking met de beginsituatie
- kwantitatieve en kwalitatieve gegevens (tests, vragenlijsten, interview)
- in geval van duidelijke verbeteringen is het gemakkelijker de beëindigingen
- ook in geval van stagnatie nodig (quaternaire preventie)

- **7.3. Nazorg en opvolging**

- na de behandeling meldt de volwassene die stottert zich terug aan met een hulpvraag t.g.v. hervat, nieuwe spreeksituaties...
- Voorbeelden:
 - afgestudeerd zijn en gaan solliciteren
 - veranderen van werk of andere functies op het werk
 - vader of moeder zijn geworden en bezorgd zijn over spreken tegen de kinderen
 - nieuwe probleemsituaties of stotteruitlokkende factoren (vb. relatieproblemen)
- Intake en desgevallend interventies: zie onderdeel 'hervat'
- Verwijzen indien geïndiceerd.

